

„Egyetlen parancs van csak, a többi tanács: igyekezz úgy érezni, gondolkodni, cselekedni, hogy mindennek javára legyen.”²

Ugye olvasnál már végre valami lelkesítő is az ökológiai válságról? E könyvecske 60 mikro-esszéje pont erről szól, a cselekvő remény rögös, de szép útjáról. A jó élet fogalmának átértékeléséről. Bátrakról, gyógyítók-ról, hősről, prófétákról. Azaz remélhetőleg Rólád is.

A könyv alcíme: *a jó élet keresésének lehetősége az ökológiai válság korában*. A szerző, Takács-Sánta András közel három évtizede foglalkozik bolygónk ember okozta átalakításával, azaz a humánökológiával. Szemléletével kilép a katasztrofizmus és a laissez-faire, azaz a „kicsi pont vagyok én ahhoz” dichotómiájából, és rávilágít arra, mit tehet meg akár mindenki. Jó az összhang a szerző CSELEKVŐ REMÉNY koncepciója és az általam vezetett szentendrei Ökoparty (ökológiai filmklub, 2018 óta működik) NEM VAGY PORSZEM jelszava között.

Nehéz, sorsfordító időköt élünk, korunkat polikrízisnek is nevezhetjük, hiszen a népességrobbanás, az eszement fogyasztásnövekedés, az egyenlőtlenségek nagy tempójú növekedése, a páratlan technológiai fejlődés árnyoldalai, a mindezekről nem független ökológiai problémák: éghajlatváltozás, az élővilág fajtagazdagságának csökkenése, a szennyezések légtérben, földben, vízben, az ember korábban elképzelhetetlen mértékű szemétermelése, plusz a háborúk – jócskán van tehát megoldandó feladata manapság az emberiségnek. András esszékötetében elmondja, mit is tehetünk. Leteszi a voksát a paradigmaváltás, az embernek való, méltó élet megteremtése mellett, ír a hogyan-ról is, lelkesít – és még humora is van, jócskán.. amiről elsősorban könyvbemutatóin tett tanúbizonyságot, első alkalommal 2024. május 23-án, a Bolygóban 😊

Ugye, kíváncsi lettél? Hát, nem csodálom. De mielőtt elrohannál megvenni a Világelejét, vagy klikkelnél néhányat, hogy online megrendeld ezt a vékuska, abszolút olvasható könyvecskét, hogy szorongásod helyett elindulhass a cselekvő remény hasznos útján, engedd meg, hogy néhány gondolat kiemelésével közelebb hozzam Hozzád e művet.

¹ Takács-Sánta András 2024 *Világeleje*. Gingko Kiadó

² Szembe fordított tükrök, in: Weöres Sándor: A teljesség felé

Ki okozza az ökológiai válságot? Már sokan elfogadják a tudomány választát, hogy jelenünk problémái antropogén eredetűek – tehát mi. Miért jó ez? Mert nem egy nálunk hatalmasabb erőt kell megállítanunk – csak magunkat. Ez sem könnyű, sokaknak vannak is rémálmaik – de mi lenne, ha inkább álmainkról beszélünk, feledve rémálmainkat? Hogy milyen világban is szeretnénk élni?? És milyen lépések kellenek ehhez? Nem lenne kellemesebb ez? Dehogynem. Ráadásul az utópiák gyógyíthatnak – a disztópiák sosem. Hát engedjük el fantáziánkat, felejtjük el berögzült, mai – legfeljebb 200-250 éves, a felvilágosodás korából eredő – paradigmáinkat, és képzeljük el jelen piaci-fogyasztói világunk helyett egy ökológikusabb társadalmi-gazdasági rendszert. Legyünk alakítói a jövőnek – hisz alkalmazkodni csak ahhoz lehet s kell, ami már bekövetkezett. Ne higgyünk a bunkerépítő vállalkozóknak, a katasztrofistáknak – az is csak egy üzlet. Válság persze van, tagadhatatlan – hallgassunk a tudományra, hiszen új ismereteket ez a szféra adhat – már ha nem bútorozott össze a hatalommal. Mai világunk high-tech-je elképesztő eredményeket hozott létre, de hatása sokszor pusztító, ökológiai lábnyoma pedig egyre nagyobb – és újdonságaival számos alkalommal oda is betüremkedik, ahol semmi szükség nincs rá. Jómagam aprócska példái háztartási környezetemből a morzsaporszívó és a kapszulás kávé – ugyan minek? Ezek csekélységek, de sorolhatnám tovább. És ezzel lassan elérkezünk az önkéntes egyszerűséghez, egy olyan életformához, ahol a kevesebb a több, ahol tárgyak helyett élményeket adunk és kapunk, ahol ugyanúgy van öröm, csak más. Új világunk új tempói, a bevásárló központok komfortosak ugyan – de nézz csak körül! Örült csomagolóanyag-halmazt láthatsz, szinte darabonként becsomagolt alma, gyümölcs, szeletenként a felvágott – húst némelyik látott, de a legtöbb keveset, aztán a kozmetikai flakonok, ampullák és kapszulák, ott kacsingat Rád a tán harmincadik cuki pólód vagy sálád, mesterséges fényben sétálsz, lehet, hogy épp egy szép, napsütötte szombat délelőtt... Hogy ez akkor valami lemondás? Ha ide nem zárandokolsz el? Lemondás kényelemről, élvezetekről stb? Dehogy... már maga az a tudat is igen kellemes lehet, hogy ha nem is egészen, de valamelyest kilépsz mindebből, és emberhez méltóbb élményeket keresel, időd is több lesz, pénzed is több marad. A lemondás

csak az érem egyik oldala – a másik fényesebb. Kistermelők, bevásárlóközösségek, ruhabörze, kisgépjavitás, könyvtárba járás – bevallom, nekem a könyvvásárlás a legnagyobb szenvedélyem, de a helyszűke segít, hogy előbb-utóbb ezen is változtassak. Aztán a kiruccanas egy kávéra Bécsbe vagy Londonba – biztos, hogy erre van szükségem? Olyan jól ismerem saját környezetemet?

Értékrend, életmód, közösségek, igen, lehet jó másként élni – mondja és éli is ezt a más, jó életet a könyv szerzője, Csákváron, három gyermekével, ahol létrehozta a Vértesi Kamra bevásárló közösséget – és tanít az ELTE-n. Valódi térben él és dolgozik – a virtuálist elengedte, de legalábbis nem arra fókuszál. Jókedvű és hiperaktív. Éli is ezt az életet, nemcsak tanítja.

Biztos, hogy nem az a legjobb világ, ahol a legtöbbet fogyaszthatunk – idézi a szerző Henry David Thoreaut: „Egy ember annál gazdagabb, minél több dolgot tud nélkülözni”. És ezzel el is érkeztünk a nemnövekedéshez, a nemnövekedés gazdaságtana (angolul: degrowth economics) mára már sok helyen elfogadott eszmerendszeréhez – Budapesten és Szegeden is van iskolája a közgazdasági főáramon túl e gondolatvilágnak. Nyilván nem a mélyszegénységben élőkre gondolunk, amikor minderről beszélünk, mind országunkban, de főleg a Földön óriásiak a különbségek – van ahol nagyon is szükséges a növekedés, az életben maradáshoz kell.

Ezzel együtt a mértékletesség, és ehhez a társak, a közösségek megtalálása a jó út, mert „kizárólag hasonozó társakkal együttműködve tudjuk megváltoztatni a világot”. Ne rettegjünk a jövőtől, inkább érezzünk hálát azért, hogy vagyunk, itt, épp ezen a gyönyörű bolygón. Gondoljuk csak végig, ki mindenkinek és mi mindennek köszönhetjük mindannyian pillanatnyi jól létünket: öseinknek, tanárainknak, embertársainknak, hiszen nem vagyunk önellátók, akik élelmet termelnek nekünk, akik házat építenek, akik segítenek, akik gyógyítanak stb. stb., sőt, „akiket” megesszünk, akik/amik oxigént termelnek nekünk – és sorolhatnám. 😊

De ha teheted, légy paraszt – legalább egy kicsit! – írja András, ha van legalább egy erkélyed, na pláne, ha kis kerted. Nem baj, ha nincs, máshogy is kapcsolódhatsz a földhöz, megcsodálhatod kirándulás közben a rét megannyi díszét és lakóját, ha kimész a nagyvárosból, újra csillagos lesz az ég, a városokban a fényszennyezés eltakarja a csillagokat is, és így lassacskán észreveszed, hogy kicsiny része vagy a nagy egésznek, térben és időben aprócska pontként. Kozmikus jelentéktelenség tudata első pillanatban ijesztő is lehet, írja a harminctödik esszé – de felszabadítóan is hathat Rád. „Ebből a távlatból tekintve ugyanis valljuk be, nem sokat számít, mi lesz Veled – vagy bármelyikünkkel.

Ami igazán számít, az az, hogy mi lesz velünk, a Világegyetem egyik csodájával, a talán egyszeri és megismételhetetlen Élő Bolygóval és lakóival.”

„Emiatt életed akkor válik igazán értékessé, ha mindenekelőtt a Nagy Egészet szolgálod vele.” Senki sem vitatja, hogy annak a bizonyos Nagy Ökológiai Fordulatnak az esélyei csekélyek – de ha eddig együtt gondolkodtál a szerzővel, már biztos Te is érzed, hogy ha esélyt látsz bármi apró lépés megtételére a jó irányba, nem lehetsz tétlen. És ugye hallottál már a pillangó hatásról? Lehetsz Te is pillangó, ki tudja? Megtehetsz egy apró lépést, inspirálhatsz másokat – „a siker korántsem garantált, ám lehetséges.”

Sok mindenre kell tudnunk nemet mondani: kártékony, felesleges beruházásokra, környezetünket tönkre tevő beavatkozásokra, de nem szabad, hogy a *nemek*, a tiltakozások elvigyék összes erőnket – kell tudnunk *igene*ket is mondani: szükség van ökológikus gazdaságokra, termelői piacokra, helyi javítóműhelyekre, hogy tárgyaink ne váljanak idejekorán szemétté a beépített elavulás mentén, adományboltokat kell létrehozni, javítani kell a szelíd közlekedés feltételein, járműmegosztó rendszereket kell kialakítani, meg kell tartani a vizet a tájban, fákat kell ültetni, át kell adnunk ezt az új tudást minél többeknek, föl kell lépünk a valódi, a részvételi demokrácia intézményeinek létrehozásáért, ne legyünk idióták – ahogy az ókori Athénban nevezték azokat, akik nem éltek politikai részvételi jogokkal – szóval nem csak *nemeket*, hanem *igene*ket is kell mondanunk, segítenünk kell a jövő építőköveinek létrehozásában, akárcsak egyetlenben is – mi a te legnagyobb *igened*? Válassz magadnak! Egyet csak. Andrásé az oktatás, az ismeretterjesztés, egyetemen és civil módon egyaránt, oktatóként és szülőként, íróként és szervezőként. Mert meggyőződése, hogy más szemmel kell látni a világot. Az ő szemével – természetem hozzá én.

Végül miben is segíthet Neked ez az írásmű? Miért fontos elolvasnod, megértened? Legelőbb is azért, amire Weöres Sándor figyelmeztet: „Vigyázz, hogy világosat gondolsz-e, vagy sötétet, mert amit gondoltál, megteremtetted.”³, aztán nem utolsó sorban azért, hogy még véletlenül se tévedj rá a két könnyű út – a „Majd mások megoldják” és a „Már úgys mindegy” – egyikére sem. Helyettük a szerző ajánl Neked egy jóval nehezebbet: a CSELEKVŐ REMÉNY útját. Ugye jól fogsz dönteni? Ne félj, képes vagy rá, hiszen „Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.”⁴

³ A gondolatok visszája és színe, in: Weöres Sándor: A teljesség felé

⁴ Szembe fordított tükrök, in: Weöres Sándor: A teljesség felé